

AHVENANMAAN MAAKUNTALAIT

1 Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksymät maakuntalait

1. *Landskapslag om ändring av lagtingsordningen för Åland*¹ (Maakuntalaki Ahvenanmaan maakuntapäiväjärjestyksen muuttamisesta),
2. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om landskapets finansförvaltning* (Maakuntalaki maakunnan varainhoidosta annetun maakuntalain muuttamisesta),
3. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om tobak och relaterade produkter*² (Maakuntalaki tupakasta ja siihen liittyvistä tuotteista annetun maakuntalain muuttamisesta),
4. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen*³ (Maakuntalaki maakunta- ja kunnallishallinnon hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun maakuntalain muuttamisesta),
5. *Landskapslag om ändring av 39 a § landskapslagen om studiestöd*⁴ (Maakuntalaki opintotuesta annetun maakuntalain 39 a §:n muuttamisesta),
6. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om landskapet Ålands pensionsfond*⁵ (Maakuntalaki Ahvenanmaan maakunnan eläkerahastosta annetun maakuntalain muuttamisesta),
7. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om besiktning och registrering av fordon*⁶ (Maakuntalaki ajoneuvojen katsastuksesta ja rekisteröinnistä annetun maakuntalain muuttamisesta) ja
8. *Landskapslag om ändring av trafikbrottslagen för Åland* (Maakuntalaki Ahvenanmaan liikenne rikoslain muuttamisesta).

¹ VN/29417/2023

² VN/29392/2023

³ VN/29401/2023

⁴ VN/29403/2023

⁵ VN/29438/2023

⁶ VN/29431/2023

2 Tasavallan presidentin veto-oikeus

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), jäljempänä *itsehallintolaki*, 19 §:n 2 momentin mukaan tasavallan presidentti voi, kun korkeimman oikeuden lausunto on hankittu, määrätä maakuntalain raukeamaan kokonaan tai osittain, jos hän katsoo maakuntapäivien ylittäneen lainsäädäntövaltansa tai maakuntalain koskevan valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Presidentin on tehtävä päätöksensä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun maakuntapäivien päätös annettiin oikeusministeriölle tiedoksi.

Muistion edellä 1. kohdan luettelon kaikki maakuntalait ovat saapuneet oikeusministeriöön 10.10.2023.

3 Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnot

Itsehallintolain 19 §:n 1 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunta antaa oikeusministeriölle lausunnon maakuntalain hyväksymispäätöksestä ennen päätöksen esittelemistä tasavallan presidentille.

Itsehallintolain 36 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunnan virkakieli on ruotsi.

Ahvenanmaan valtuuskunta on antanut 22.11.2023 päivätyt lausunnot muistion 1. kohdan luettelossa mainituista maakuntalaeista (Nr:is 48/23 ja 50-54/23).

Ahvenanmaan valtuuskunnan lausuntojen mukaan muistion 1. kohdan luettelossa 1, 2, 5 ja 6 kohdan maakuntalait ovat maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia.

Lausunnoissaan luettelon 1 ja 2 kohdassa mainituista maakuntalaeista valtuuskunta on huomauttanut, ettei se maakuntalakien esitöistä ole voinut päätellä, onko jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2011/85/EU, nk. budjettikehysdirektiivi, otettu huomioon tarkastettavassa finanssilainsäädännössä. Luettelon 2 kohdassa tarkoitetusta maakuntalaista valtuuskunta on lisäksi lausunut, että maakunnan varainhoitoa koskevan maakuntalain muuttamisesta annetun maakuntalain 10 §:n ja 14 §:n säännösten soveltaminen edellyttää, että myös Ahvenanmaan maakuntapäiväjärjestyksen muuttamisesta annettu maakuntalaki tulee voimaan.

Luettelon 5 kohdassa tarkoitetusta maakuntalaista valtuuskunta on täydentävänä huomautuksena katsonut, että Ahvenanmaan valtuuskunnan ja Korkeimman oikeuden maakuntapäivien 5.5.2023 hyväksymän maakuntalain 39 a §:n 6 kohtaa ⁷ koskevissa

⁷ Landskapslag om ändring och temporär ändring av landskapslagen om studiestöd (LTB 45/2023; VN/14631/2023) esiteltiin oikeusministeriöstä 29.6.2023 tasavallan presidentille, joka päätti maakuntalain osalta Ahvenanmaan valtuuskunnan ja korkeimman oikeuden lausuntojen mukaisesti määrätä maakuntalain 39 a §:n 6 kohdan raukeamaan sekä muilta osin olla käyttämättä veto-oikeuttaan lakiin.

lausunnoissa (ÅD 30/23 ja KKO-HD 734/2023) esittämä virheellisyys on uudella lailla nyt korjattu. Maakuntalain 39 a §:ään lisättäisiin nyt uudet 6–9 kohdat, joiden mukaan Verohallinnolta, Kansaneläkelaitokselta (Kela) ja muilta eläkeyhtiöiltä, Digi- ja väestötietovirastolta sekä Maahanmuuttovirastolta edellytettäisiin näissä kohdissa kuvattujen tietojen toimittamista maakuntalain mukaan opintotuesta vastaavalle maakuntaviranomaiselle. Maakuntaviranomaisen oikeutta saada kuvatut tiedot ei Ahvenanmaan valtuuskunnan mukaan ole määritelty maakuntalain 39 a §:ssä, mutta koska maakuntalaki koskee opintotukea, valtuuskunta lähtee lausunnossaan siitä, että kyseisten tietojen tulee olla välttämättömiä opintotuen toteuttamiseksi. Lausunnossaan valtuuskunta toteaa myös, että vastaavat viranomaiset ja laitokset velvoitetaan valtakunnan opintotukilain (65/1994) 41 a ja 41 b §:ssä toimittamaan tietoja Kelalle. Valtakunnan lain säännöksissä ei mainita kaikkia maakuntalaissa olevia valtion viranomaisia, mutta valtakunnan lain 41 a §:n 1 kohta oikeuttaa Kelaan pyynnöstä saamaan tietoja valtion ja kunnan viranomaisilta sekä muilta julkisoikeudellisilta yhteisöiltä. Valtion viranomaisten järjestysmuotoa ja toimintaa koskeva lainsäädäntövalta on itsehallintolain 27 §:n 3 kohdan mukaan valtakunnan toimivaltaa. Maakuntalain 39 a §:n säännös voidaan valtuuskunnan mukaan sisällyttää maakuntalakiin siltä osin kuin se koskee itsehallintolain 19 §:n 3 momentin nojalla valtakunnan toimivaltaan kuuluvien viranomaisten ja laitosten tietoja.

Ahvenanmaan valtuuskunta on itsehallintolain säännökset huomioon ottaen katsonut, ettei 3, 4, 7 ja 8 kohdassa tarkoitettujen maakuntalakien voimaantulolle ole estettä.

4 Esitys

Muistion 1 kohdan luettelossa mainituista maakuntalaeista ei ole asioiden laatu huomioon ottaen katsottu tarpeelliseksi hankkia korkeimman oikeuden lausuntoa. Ahvenanmaan valtuuskunta ei ole nähnyt oikeudellisia esteitä maakuntalakien voimaantulolle eikä oikeusministeriöllä ole perusteita päätyä muuhun johtopäätökseen.

Esitetään, että tasavallan presidentti päättää olla käyttämättä veto-oikeuttaan maakuntalakeihin.